

NOWY PROGRAM PRAKTYKI OGÓLNOPEDAGOGICZNEJ

Nowy program praktyki ogólnopedagogicznej powstał w ramach projektu „www.praktyki.wh.umcs” - **Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS.**

I. Szczegółowe zasady organizacji praktyki ogólnopedagogicznej

Skróty: ST – student/studentka/studenci; NA – nauczyciel/nauczycielka/nauczyciele

- 36-godzinna praktyka pedagogiczna ciągła może być realizowana w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, w których studenci poznają różne aspekty rzeczywistości szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem pracy wychowawcy klasy.

Miejsce odbywania praktyki wyznacza opiekun z ramienia uczelni.

Praktyka w wyznaczonych szkołach może być odbywana w małych 2-3 osobowych zespołach, realizujących wybrane zadania we współpracy.

W ramach praktyk ST zobowiązany jest do wykonania zawartych w programie zadań, zgodnie ze wskazówkami uczelnianego opiekuna praktyki.

Wykonane zadania są dokumentowane w formie zapisów w dzienniku praktyk lub odrębnych opracowań.

Zaliczenia praktyki dokonuje uczelniany opiekun na podstawie:

1. Wypełnionego dziennika praktyk ilustrującego wykonanie zadań przez ST (opatrzonego pieczęcią szkoły, podpisem dyrektora oraz opinią opiekuna praktyk).
2. Dokumentacji wykonanych zadań (obowiązkowych i fakultatywnych) zgodnie ze wskazaniem uczelnianego opiekuna praktyki (portfolio).

- 2-godzinna, śródroczna praktyka pedagogiczna, polegająca na hospitacji wybranych lekcji realizowana jest w szkołach zgłaszających akces w projekcie realizowanym na Wydziale Humanistycznym. Celem praktyki jest przygotowanie studentów do realizacji zadań zawartych w programie praktyk ciągłych, dzięki: zdobyciu umiejętności dokumentowania i analizowania lekcji, uświadomieniu sobie związków między teorią i praktyką, poznaniu praktycznego zastosowania najnowszych metod nauczania i wychowania.

1. Zakres obowiązków uczelnianego opiekuna praktyki ogólnopedagogicznej

Opiekun praktyki zobowiązany jest:

1. Przy realizacji programu praktyk uwzględnić specyfikę danego kierunku oraz realizowane treści kształcenia na zajęciach z pedagogiki. Szczegółowy program powinien przygotowywać do zadań, jakie stoją przed nauczycielami-wychowawcami klasy.
2. Udostępnić ST i omówić z nimi szczegółowy program (wraz z materiałami pomocniczymi).
3. Ustalić zasady kontaktu ze ST i opiekunami praktyki w szkole (mailowy, telefoniczny, osobisty). Wskazane jest nawiązanie kontaktu z opiekunem w szkole przed rozpoczęciem praktyki oraz uzgodnienie możliwości realizacji programu praktyki w danej placówce.
4. Zaliczyć ST praktykę poprzez wpisanie zaliczenia w odpowiednich dokumentach w oparciu o materiały przygotowane przez ST (dokumentujące wykonanie zadań).
5. Omówić przebieg i efekty praktyki, zwracając szczególną uwagę na autorefleksję ST.
6. Sporządzić sprawozdanie z przebiegu praktyki dla Biura Projektu.

2. Zakres obowiązków opiekuna praktyki ogólnopedagogicznej w szkole

Szkolny opiekun praktyki ogólnopedagogicznej powinien:

1. Zapoznać się ze szczegółowym programem praktyki i ustalić ze ST harmonogram jej przebiegu (przed jej rozpoczęciem).
2. Poinformować drogą e-mailową opiekuna praktyk z ramienia uczelni o stawieniu się ST na praktykę i o zakończeniu przez nich praktyki.
3. Zaproponować własne pomysły/oczekiwania dotyczące aktywności ST w czasie trwania praktyki.
4. Umożliwić ST wielowymiarowe poznawanie rzeczywistości szkolnej, a zwłaszcza realizację założonych zadań przy współpracy innych NA i pracowników szkoły (uzyskać zgodę innych NA na hospitację lekcji różnych przedmiotów w różnych klasach oraz zajęć pozalekcyjnych, na zapoznanie się z dokumentacją szkolną, przeprowadzanie badań).
5. Umożliwienie ST samodzielnego przeprowadzenia godziny wychowawczej poprzez wspólne przygotowanie scenariusza (w przypadku, kiedy nie jest wychowawcą zorganizowanie takiej pomocy).
6. Monitorować przebieg praktyki, potwierdzając jej prawidłowy przebieg i realizację zadań podpisem na kartach pracy w „Dzienniku praktyk”.

7. W razie jakichkolwiek problemów związanych z realizacją praktyki przez ST niezwłocznie poinformować uczelnianych opiekunów praktyk i Biuro Projektu.
8. Omawiać na bieżąco doświadczenia ST.
9. Ocenic i zaopiniować przebieg praktyki w „Dzienniku praktyk”, z wykorzystaniem karty oceny praktykanta (wzór nr 2 w załączniku).
10. Nauczyciel-opiekun ma prawo korzystać z wyników badań prowadzonych przez ST, a odnoszących się do funkcjonowania uczniów i klasy, w której ma wychowawstwo, oraz do własnej pracy nauczyciela. Może również angażować ST do pomocy w zakresie określonym przez program praktyki.

3. Zakres obowiązków studentów podczas praktyki ogólnopedagogicznej

1. ST mogą dokonać wyboru szkoły tylko spośród szkół biorących udział w projekcie. Z wykazem szkół ST zostaną zapoznani przez opiekuna praktyk z ramienia uczelni oraz pracownika dziekanatu w semestrze zajęć dydaktycznych poprzedzających rozpoczęcie praktyki.
2. ST otrzymuje z Biura Projektu *Skierowanie na praktykę*, które przedkłada Dyrekcji szkoły.
3. ST przed rozpoczęciem praktyki ogólnopedagogicznej powinien nawiązać kontakt z nauczycielem-opiekunem i wspólnie ustalić harmonogram przebiegu praktyki, zapewniający realizację wszystkich zadań określonych w szczegółowym programie praktyki;
4. ST podczas praktyki ogólnopedagogicznej powinni:
  - zapoznać się z obowiązującymi w szkole zasadami zachowania (wynikającymi z uwarunkowań prawnych, regulaminu szkoły itp.) i dostosować się do nich;
  - rzetelnie wykonywać programowe zadania, dokumentować je na bieżąco w „Dzienniku praktyk”, oraz starać się jak najefektywniej wykorzystać czas praktyki;
  - zbierać materiały niezbędne do przygotowania portfolio;
  - w razie potrzeby służyć pomocą nauczycielowi i uczniom;
  - wykazywać się wysokim poziomem kultury osobistej;
  - w terminie określonym przez uczelnianego opiekuna praktyk przedstawić wszystkie materiały potrzebne do zaliczenia praktyki, tj. wypełniony „Dziennik praktyk”, zaopatrzony we wszystkie niezbędne podpisy, opinię opiekuna praktyki oraz pieczęć placówki, wypełnioną przez opiekuna „Kartę oceny praktykanta” (wzór nr 2 w załączniku), oraz portfolio.

Portfolio powinno zawierać dokumentację z 4 zadań obowiązkowych, jeden protokół z obserwacji lekcji wybranym kątem oraz cztery miniopracowania na wybrany temat.

Wszystkie przygotowywane przez studentów materiały muszą być wykonane na papierze firmowym projektu (do pobrania na stronie www.praktyki.wh.umcs).

III. Program praktyki ogólnopedagogicznej

Student/ka podczas 36 godzin praktyk w szkole (praktyka ciągła), odbywających się po semestrze zajęć z pedagogiki i psychologii, będzie miał/a okazję do zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do pełnienia w przyszłości roli nauczyciela-wychowawcy.

Cele praktyki:

Realizacja zadań w przedstawionych w programie praktyk zakresach treści umożliwi ST:

- wieloaspektowe i refleksyjne poznawanie rzeczywistości edukacyjnej i codziennej pracy nauczycieli-wychowawców w konfrontacji z wiedzą teoretyczną;
- zastosowanie wiedzy w praktyce, przeciwiczenie umiejętności nabytych w trakcie kształcenia akademickiego oraz zdobycie nowych (poznawczych, koncepcyjnych, realizacyjnych, psychospołecznych - w zakresie pracy dydaktycznej i wychowawczej);
- zapoczątkowanie procesu identyfikacji z zawodem i tworzenia własnej koncepcji pracy wychowawczej;
- refleksję na temat etycznych wymiarów pracy NA;
- wzmocnienie motywacji do zdobywania kompetencji zawodowych w dalszym kształceniu akademickim.

Zakres treści: obszary poznania, zadania.

Zadania oznaczone * są zadaniami do wyboru.

Skróty: ST – student/studentka/studenci; NA – nauczyciel/nauczycielka/nauczyciele

Zakres tematyczny	Szczegółowe zadania
I. Szkoła jako instytucja oświatowa	
Oficjalny wymiar funkcjonowania szkoły – czas realizacji 2 godz.	
1. Prawne, organizacyjne i finansowe podstawy funkcjonowania szkoły.	Zadaniem ST jest zdobycie informacji z różnych źródeł: -zapoznanie się z przepisami prawnymi oraz dokumentacją szkoły (np. „Ustawa o systemie oświaty”, „Karta nauczyciela”, „Podstawy programowe” kształcenia w
2. Miejsce szkoły w systemie oświatowym i środowisku lokal-	

<p>nym - związki i zakres współpracy szkoły z instytucjami oświatowo - wychowawczymi, kulturalnymi, itp.</p> <p>3.Sytuacja zawodowa NA w świetle przepisów oraz w praktyce oświatowej (status zawodowy nauczyciela, prawa i obowiązki, stopnie i warunki awansu zawodowego)</p>	<p>danym typie szkoły, plany i programy pracy dydaktycznej i wychowawczej, statut szkoły, dokumentacja prowadzona przez szkolną kancelarię, protokoły rady pedagogicznej),</p> <p>-rozmowy z dyrektorem/-ką, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły.</p> <p>Fakt zdobycia informacji i zapoznania się z dokumentami należy odnotować w dzienniku praktyk.</p>
<p>Ukryty wymiar szkolnej codzienności – czas realizacji 2 godz.</p>	
<p>1.Obszary występowania ukrytego programu szkolnej codzienności: przestrzeń szkoły, szkolna codzienność (przymus, tłok, rutyna).</p>	<p>-Analiza przejawów ukrytego programu szkolnej codzienności na podstawie obserwacji, rozmów z uczniami i nauczycielami.</p> <p>-Na podstawie własnych badań i analiz sporządzenie miniopracowania na temat ukrytego programu szkoły* (zadanie fakultatywne).</p>
<p style="text-align: center;">II. Proces kształcenia</p>	
<p>Organizowanie środowiska uczenia się – czas realizacji 3 godz.</p>	
<p>1.Wprowadzanie ładu i dyscypliny na lekcji. Działania prewencyjne. Postawa NA wobec dyscypliny. Zachowania zakłócające uczniów. Działania interwencyjne NA i ich skuteczność.</p> <p>2. Wykorzystanie czasu i przestrzeni na lekcji.</p>	<p>1.Observacja i analizowanie działań prewencyjnych NA, zachowań zakłócających uczniów, reakcji NA (rodzaj ingerencji, ich skuteczność). Przyczyny zachowań zakłócających uczniów (zbieranie informacji od uczniów, NA).</p> <p>Pisemne opracowanie „Analiza sytuacji naruszającej ład klasowy” (opis zakłócającego zachowania ucznia – reakcji NA – skutków interwencji; własna interpretacja i ocena reakcji NA; można wykorzystać schemat z załącznika VI) – (zadanie obowiązkowe).</p> <p>2.Ocena wykorzystania czasu lekcji – sporządzenie protokołu obserwacji lekcji* (zadanie fakultatywne)</p>

Proces nauczania-uczenia się podczas lekcji – czas realizacji 3 godz.

<p>1.Realizacja zasad uczenia się i motywacji (dydaktycznych) podczas lekcji.</p> <p>2.Komunikowanie się z uczniami na lekcji: prezentacja materiału, zadawanie pytań, stymulowanie uczniów do aktywności werbalnej, udzielanie informacji zwrotnych.</p> <p>3.Kontrola i ocena w procesie dydaktycznym. Wewnątrzszkolny System Oceniania a własny system NA kontrolowania i oceniania osiągnięć uczniów. Kryteria oceniania. Udział uczniów w procesie kontroli i oceny.</p>	<p>Hospitacje lekcji przedmiotowych (2 godziny) - obserwacja zachowania uczniów i nauczyciela, ich wzajemnych relacji pod kątem:</p> <p>1. Realizacji zasad uczenia się i motywacji przez nauczyciela podczas lekcji - sporządzenie protokołu obserwacji lekcji*(zadanie fakultatywne).</p> <p>2. Procesu komunikowania się na lekcji: kompetencji komunikacyjnych nauczycieli, dydaktycznych funkcji pytań, aktywności uczniów na lekcji.</p> <p>Sporządzenie protokołu obserwacji lekcji z własną interpretacją i oceną* (zadanie fakultatywne).</p> <p>3. Wewnątrzszkolny system oceniania - założenia i realizacja. Ocenianie w oczach uczniów. Kontrola i ocena w praktyce: w porozumieniu z nauczycielem sprawdzenie pracy domowej uczniów, zeszytów domowych, pomoc w sprawdzaniu prac klasowych (w przypadku hospitacji lekcji zgodnych z kierunkiem studiów) - przedyskutowanie z nauczycielem kryteriów oceny.</p> <p>Sporządzenie miniopracowania na temat systemu kontroli i oceny stosowanego w szkole (na podstawie analizy dokumentów, obserwacji, rozmów z nauczycielami i uczniami, ewentualnie badań ankietowych)* (zadanie fakultatywne).</p> <p>Hospitacje należy odnotować w dzienniku praktyk.</p>
---	--

III. Wychowanie w szkole

Szkolne warunki wychowania – czas realizacji 2 godz.

<p>1.Cele i zadania pracy wychowawczej w świetle oficjalnego „Programu wychowawczego szkoły”.</p>	<p>1 Analiza „Programu wychowawczego szkoły” (celów, zadań).</p> <p>2.Analiza i ocena (np. na podstawie własnych obserwacji, analizy tematyki godzin wychowawczych w kla-</p>
---	---

<p>2.Realizacja i ewaluacja szkolnego programu wychowania.</p>	<p>sach, rozmów z NA i uczniami, badań ankietowych) rzeczywistej realizacji programu wychowawczego i jego skuteczności w kontekście szkolnych warunków wychowania.</p>
<p>Relacje nauczyciel –uczeń – czas realizacji 2 godz.</p>	
<p>1.Porozumiewanie się w relacjach wychowawczych. Język akceptacji i język nieakceptacji w relacjach nauczyciel-uczniowie. Rozwiązywanie konfliktów i problemów interpersonalnych. Oddziaływanie NA na poczucie własnej wartości uczniów.</p>	<p>1. Analiza i ocena sposobu porozumiewania się NA z uczniami w sytuacjach pozadydaktycznych. Sporządzenie miniopracowania na temat oddziaływania NA na poczucie własnej wartości uczniów *(zadanie fakultatywne).</p>
<p>Rola i zadania wychowawcy w organizowaniu pracy z klasą – czas realizacji 8 godz.</p>	
<p>1.Funkcje i zadania wychowawcy klasy. 2.Poznawanie uczniów i klasy szkolnej. 3.Programowanie pracy wychowawczej z klasą – założenia, zakresy, metody i formy pracy; udział uczniów w planowaniu działań wychowawczych; ewaluacja pracy wychowawczej. 4.Stymulowanie rozwoju grupy 5.Planowanie i prowadzenie godzin wychowawczych. 6.Współpraca z rodzicami – formy kontaktów, zakresy współpracy, spotkania z rodzicami.</p>	<p>1.Na podstawie rozmów z wychowawcą klasy zebranie informacji nt. jego funkcji i zadań (diagnostycznych, profilaktycznych, wychowawczych, organizacyjno - administracyjnych). Analizowanie dokumentacji prowadzonej przez wychowawcę klasy. 2. W porozumieniu z wychowawcą przeprowadzenie badań w wybranej klasie (np. obserwacja, rozmowy i wywiady, ankiety, badania socjometryczne, analiza dziennika i innych dokumentów i wytworów) i opracowanie jej całościowej charakterystyki – <u>zadanie obowiązkowe</u> (w oparciu o wskazówki zawarte w materiałach pomocniczych). 3.Analiza i ocena planu pracy wychowawczej z klasą (kierunki i zakresy działań wychowawczych, tematyka godzin wychowawczych, organizacja wewnętrznego życia klasy). Sporządzenie miniopracowania* (zadanie</p>

	<p>fakultatywne).</p> <p>4. Analiza działań wychowawcy klasy na rzecz stymulowania rozwoju i integracji grupy oraz ocena ich skuteczności.</p> <p>5. Hospitacja 1 lub 2 godzin wychowawczych (analiza celów i funkcji lekcji, stosowanych metod, atmosfery, relacji wychowawca-uczniowie) – sporządzenie protokołu obserwacji godziny wychowawczej wraz z jej analizą i oceną (<u>zadanie obowiązkowe</u>).</p> <p>6. Przeprowadzenie samodzielnie 1 godziny wychowawczej z wykorzystaniem metod aktywizujących – przy współpracy opiekuna praktyk (wspólne przygotowanie scenariusza godziny wychowawczej). Po przeprowadzonej lekcji należy: zebrać informacje zwrotne od uczniów, opiekuna praktyk oraz dokonać autoewaluacji - wnioski zapisać pod konspektem (<u>zadanie obowiązkowe</u>).</p> <p>7. Rozmowa z NA na temat form kontaktu z rodzicami, wzajemnych oczekiwań, sytuacji wymuszających natychmiastowy kontakt wychowawcy klasy z rodzicami oraz analiza trudności doświadczanych przez NA w kontakcie z rodzicami. W miarę możliwości uczestniczenie w zebraniu z rodzicami.</p>
<p>Samorządność uczniów i organizacja czasu wolnego - czas realizacji 2 godz.</p>	
<p>1. Samorząd uczniowski – zasady działania, udział uczniów w życiu szkoły, prawa i obowiązki uczniów.</p> <p>2. Oferta zajęć pozalekcyjnych w szkole.</p> <p>3. Organizacje dziecięce i młodzieżowe.</p>	<p>1. Zapoznanie ST się z zasadami działania, organizacją, dokumentacją (plany pracy, sprawozdania, protokoły zebrań, kronika, itp.).</p> <p>Analiza przez ST (na podstawie rozmów, obserwacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - ról i zadań władz uczniowskich, sposobu ich wybierania; - zakresu działania (rozmowa z przewodniczącym samorządu);

<p>4. Funkcje i zadania biblioteki szkolnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - udziału uczniów w pracach samorządu; - zakresu praw uczniów (Kodeks Ucznia i jego przestrzeganie w szkole); - wpływu uczniów na życie szkoły (wywiady z uczniami, NA, dyrektorem). <p>2. Zapoznanie się ST z ofertą zajęć pozalekcyjnych w szkole (koła zainteresowań, zespoły artystyczne, zajęcia sportowe, organizacje młodzieżowe, imprezy i wycieczki) oraz analiza ich dostępności, popularności wśród uczniów. Hospitowanie zajęć koła zainteresowań związanego z kierunkiem studiów praktykanta. Czynny udział ST w zajęciach – pomoc NA /uczniom. W miarę możliwości - zaangażowanie się w przygotowania oraz aktywny udział w imprezie szkolnej (np. festyn szkolny, zabawa integracyjna, wyjście do kina).</p> <p>3. Zdobywanie przez ST informacji na temat organizacji działających w szkole - ich liczby, zasad i zakresu działania na rzecz szkoły i środowiska lokalnego.</p> <p>4. Zebranie informacji przez ST na temat zadań i form pracy biblioteki, zasobności i możliwości zaspokajania potrzeb uczniów i NA, stanu czytelnictwa, poznanie dokumentacji bibliotecznej i systemu wypożyczania, regulaminu biblioteki. Udział ST w zebraniu aktywów bibliotecznych (o ile taki istnieje), przeprowadzenie rozmów z uczniami (lub przeprowadzenie ankiety) na temat ich zainteresowań czytelniczych.</p>
--	---

IV. Działalność opiekuńczo-wychowawcza szkoły

Bezpieczeństwo i profilaktyka w szkole – czas realizacji – 3 godz.

<p>1. Ogólne zasady bezpieczeństwa i ich przestrzeganie.</p> <p>2. Zapobieganie i przeciwdziałanie agresji i przemocy.</p> <p>3. Opieka zdrowotna.</p>	<p>Zadaniem studenta/ki jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie się z zasadami BHP obowiązującymi w szkole. 2. Zjawisko przemocy/agresji w szkole – w relacjach rówieśniczych, dorośli-uczniowie Zapoznanie się ze
--	---

<p>4.Promocja zdrowia i profilaktyka.</p>	<p>sposobami zapobiegania i przeciwdziałania agresji oraz ocena ich skuteczności (na podstawie obserwacji, rozmów z uczniami, nauczycielami oraz pedagogiem/psychologiem szkolnym). Zapoznanie się z programami profilaktycznymi realizowanymi w szkole (np. „Trening zastępowania agresji”) – Sporządzenie miniopracowania na temat zapobiegania i przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole* (zadanie fakultatywne).</p> <p>3.Zapoznanie się z formami opieki zdrowotnej w szkole (np. opieka lekarska, stomatologiczna, zajęcia korekcyjne); jeśli jest gabinet lekarski – przeprowadzenie wywiadu z pracownikiem medycznym na temat ogólnego stanu zdrowia uczniów, najczęstszych problemów zdrowotnych.</p> <p>4.Analiza i ocena działań szkoły dotyczących promocji zdrowia (realizacji ścieżki międzyprzedmiotowej), edukacji seksualnej, profilaktyki uzależnień, analiza asortymentu sklepu szkolnego z uwzględnieniem produktów służących zdrowiu i szkodliwych bądź niewskazanych).</p>
<p>Rodzina – formy pomocy rodzinie – czas realizacji 3 godz.</p>	
<p>1.Rodzina współczesna i jej problemy</p> <p>2.Formy pomocy rodzinie (finansowej i in.).</p> <p>3. Świetlica.</p>	<p>Zadaniem studenta/ki jest:</p> <p>1. Rozmowa z pedagogiem szkolnym, wychowawcą na temat problemów funkcjonowania ucznia z rodziny patologicznej (alkoholizm, przemoc domowa) i dysfunkcjonalnej (eurosieroctwo, bezrobocie). Sporządzenie miniopracowania na temat problemów szkolnego funkcjonowania ucznia z rodziny patologicznej/dysfunkcyjnej * (zadanie fakultatywne).</p> <p>2. Zapoznanie się możliwościami i formami udzielania pomocy rodzinom patologicznym i dysfunkcyjnym.</p> <p>3. Jeśli w szkole działa świetlica – hospitacja zajęć świetlicowych, pomoc w organizowaniu zajęć, rozmowa z</p>

	pracownikiem na temat celów, zadań, zasad funkcjonowania świetlicy.
Wspieranie uczniów – czas realizacji 6 godzin	
<p>1.Pomoc uczniom z trudnościami w nauce.</p> <p>2.Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych.</p> <p>3.Praca z uczniami wybitnie zdolnymi.</p> <p>Funkcje i zadania innych pracowników pedagogicznych szkoły (pedagoga, psychologa, logopedy) oraz zakres ich współpracy z wychowawcą klasy.</p>	<p>Zadaniem studenta/ki jest:</p> <p>1.Zapoznanie się z przyczynami trudności w nauce (rozmowa z NA, pedagogiem szkolnym, uczniami; obserwacja relacji NA -uczeń podczas lekcji). Poznanie sposobów i form pomocy uczniom z trudnościami. W porozumieniu z NA objęcie opieką ucznia z trudnościami w zakresie przedmiotu nauczania zgodnego z kierunkiem studiów praktykanta (nawiązanie kontaktu, pomoc w odrabianiu lekcji, przygotowanie do sprawdzianu, sprawdzenie zeszytu, asystowanie podczas lekcji itp. – łącznie ok.3-4 godzin)*- sporządzenie miniopracowania – „Charakterystyka sytuacji szkolnej ucznia z trudnościami w nauce” (zadanie fakultatywne).</p> <p>2.Poznanie rodzajów specjalnych potrzeb edukacyjnych (np. niepełnosprawność, ADHD, choroba przewlekła). Analiza i ocena działań pomocowych szkoły.)*- sporządzenie miniopracowania – „Charakterystyka sytuacji szkolnej ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych” (zadanie fakultatywne).</p> <p>3.Zapoznanie się z formami pracy z uczniami wybitnie uzdolnionymi (rozmowy z pedagogiem szkolnym, NA, uczniami). Ocena działań szkoły w tym zakresie * - sporządzenie miniopracowania – „ Praca z uczniem wybitnie zdolnym” (zadanie fakultatywne).</p>

Warunki zaliczenia praktyki – zadania obowiązkowe i fakultatywne:

Studenci/-ki zobowiązani/-ne są do zapoznania się ze wskazanymi w programie obszarami rzeczywistości edukacyjnej i udokumentowania ich w formie zapisów w „Dzienniku praktyk”.

Część zadań powinna być udokumentowana w postaci pisemnych opracowań (portfolio).

Zadaniem ST jest wykonanie i udokumentowanie następujących zadań obowiązkowych:

1. Pisemne opracowanie „Analiza sytuacji naruszającej ład klasowy” (opis zakłócającego zachowania ucznia – reakcji NA – skutków interwencji; własna interpretacja i ocena reakcji NA).
2. Opracowanie charakterystyki klasy szkolnej (praca może być wykonana w zespole 2-3-osobowym).
3. Hospitacja godziny wychowawczej i sporządzenie protokołu obserwacji godziny wychowawczej wraz z jej analizą i oceną.
4. Samodzielne przeprowadzenie godziny wychowawczej według oryginalnego scenariusza (w dokumentacji należy przedstawić scenariusz godziny wychowawczej wraz z uwagami po realizacji).

Zadania fakultatywne:

1. Jeden protokół z obserwacji lekcji pod wybranym kątem (wraz z analizą, interpretacją i oceną):

- Ocena wykorzystania czasu lekcji.
- Ocena realizacji zasad ucznia się i motywacji przez NA podczas lekcji.
- Ocena procesu komunikowania się na lekcji pod kątem (do wyboru: kompetencji komunikacyjnych NA, dydaktycznych funkcji pytań, aktywności uczniów na lekcji).

2. Cztery miniopracowania na wybrany temat (praca może być wykonana w zespole 2-3-osobowym):

- Miniopracowanie na temat ukrytego programu w szkolnej codzienności.
- Miniopracowanie na temat systemu kontroli i oceny stosowanego w szkole.
- Miniopracowanie na temat oddziaływania nauczycieli na poczucie własnej wartości uczniów.
- Miniopracowanie dotyczące analizy i oceny planu pracy wychowawczej z klasą.
- Miniopracowanie na temat zapobiegania i przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole.
- Miniopracowanie na temat problemów szkolnego funkcjonowania ucznia z rodziny patologicznej/dysfunkcyjnej.
- Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia z trudnościami w nauce.
- Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- Miniopracowanie na temat pracy z uczniem wybitnie zdolnym.

Wzór nr 2.

Arkusz oceny wiedzy i umiejętności praktykanta – praktyka ogólnopedagogiczna (wypełnia szkolny opiekun praktyk)

Oceniający:.....

Imię i nazwisko praktykanta .....

Karta oceny ułatwia dokonanie oceny przebiegu praktyki i osiągnięć praktykanta/praktykantki po realizacji zadań wynikających z programu praktyk.

Instrukcja: Proszę zaznaczyć pole, które opisuje najczęściej obserwowane zachowania praktykanta/praktykantki.

- 0- Brak możliwości oceny
- 1- W bardzo małym stopniu zgadzam się
- 2- W dostatecznym stopniu zgadzam się
- 3- W dużym stopniu zgadzam się
- 4- W pełni zgadzam się

Zakresy oceny studenta/studentki	0	1	2	3	4	Uwagi
Przygotowanie merytoryczne						
Był/a przygotowany merytorycznie do wykonywania badań diagnostycznych i innych zadań (np. przygotowanie do wywiadów z pracownikami szkoły)						
W razie potrzeby uzupełniał/a, poszerzał/a wiedzę konieczną do wykonania zadań						
Umiejętność planowania i prowadzenia godziny wychowawczej						
Potrafił/a zorganizować odpowiednie warunki do uczenia się (zadbać o ład i dyscyplinę, motywację uczniów, klimat emocjonalny; dostosować aranżację przestrzeni do celów i treści; optymalnie wykorzystać czas)						
Potrafił/a zrealizować lekcję wg przedstawionego scenariusza, elastycznie reagując na zachowanie uczniów						
Z uwagą przyjmował/ła informacje zwrotne, szukał/ła spo-						

Projekt:

„www.praktyki.wh.umcs” - Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Priorytet III, Poddziałanie 3.3.2 „Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli”

sobów doskonalenia warsztatu pracy dydaktyczno-wychowawczej						
Autoprezentacja - na lekcji i podczas innych zajęć z uczniami:						
Zachowywał/ła spokój						
Był/a pewny/na siebie, mówił/a wystarczająco głośno i wyraźnie						
Bez skrępowania poruszał/ła się po klasie						
Nawiązywał/ła kontakt wzrokowy i słowny z uczniami						
Cechowała ją/jego duża kultura osobista						
Zaangażowanie studenta/teki w realizację zadań wynikających z programu praktyk						
Rzetelnie i z zaangażowaniem wykonywał/a zadania obowiązkowe						
Wykonywał/ła dodatkowe zadania na rzecz klasy/szkoły np.....						
Kontakty z uczniami						
Potrafił/a nawiązać kontakt i prowadzić rozmowy z uczniami						
Pomagał/a w wykonywaniu zadań						
Okazywał/a akceptację i szacunek dla uczniów						
Inne, jakie?.....						

Proszę wymienić:

- mocne strony i zalety praktykanta/teki:

.....
.....

- słabe strony i wady praktykanta/teki:

.....
.....

Ogólna ocena radzenia sobie praktykanta w czasie całej praktyki ogólnopedagogicznej
(stopień 2-5): .....

MATERIAŁY POMOCNICZE DO ZADAŃ (przykłady)

I. Charakterystyka klasy szkolnej – wzór (do 5 stron)

Plan charakterystyki klasy szkolnej:

1. Źródła wiedzy o klasie (wymienienie wszystkich metod badania – obserwacje; wywiady z wychowawcą, NA, uczniami; badania socjometryczne, ankietowe; analiza dziennika i innych dokumentów).
2. Ogólne dane o klasie (wiek, liczebność, płeć uczniów, stan zdrowia itp.).
3. Środowisko rodzinne uczniów (ogólnie - jakie dominują, czy i w jakiej liczbie występują rodziny dysfunkcyjne lub z problemami).
4. Postępy uczniów w nauce.
5. Struktura socjometryczna i poziom integracji klasy. Charakterystyka relacji między uczniami.
6. Zainteresowania i aspiracje uczniów (m.in. udział w olimpiadach, kołach zainteresowań, akcjach społecznych, wolontariacie).
7. Inne uwagi i spostrzeżenia o uczniach i klasie.

UWAGA:

Przy omawianiu różnych danych (o uczniu lub klasie) wskazane jest, by ST podał źródła informacji (np. własna obserwacja na lekcji, wywiad z wychowawcą, przeprowadzone badanie socjometryczne). Formułowane wnioski o uczniu lub klasie popierał wynikami badań (przykładami konkretnych zachowań, wynikami badań kwestionariuszowych lub socjometrycznych, wypowiedziami uzyskanymi podczas wywiadu, itp.).

Jako załączniki należy dołączyć tabelę socjometryczną i socjogram, kwestionariusze ankiet, zbiorcze opracowania wyników ankiety, plany wywiadów itp.

W charakterystyce klasy ST nie powinien używać nazwisk uczniów - jedynie imię lub imię wraz z pierwszą literą nazwiska, ewentualnie inicjał (ustawa o ochronie danych osobowych).

II. Scenariusz godziny wychowawczej – wzór

Schemat scenariusza zajęć:

1. Tytuł i temat zajęć (adresat).
2. Cele formułowane z perspektywy ucznia (opracowane wspólnie z nauczycielem)
3. Czas zajęć, potrzebne materiały, aranżacja przestrzeni.
4. Przebieg zajęć (dokładny opis czynności NA i uczniów), ewentualnie: załączniki.

Godzinę wychowawczą ST powinien przeprowadzić w obserwowanej wcześniej klasie. Opracowany scenariusz godziny wychowawczej (wybór tematu powinien być dostosowany do oczekiwań uczniów oraz uzgodniony z wychowawcą klasy) należy przedstawić do akceptacji szkolnemu opiekunowi praktyk.

Po przeprowadzonej lekcji wskazane jest:

- zdobycie opinii NA obecnego podczas prowadzonej przez ST godziny wychowawczej. Informacje te należy umieścić pod scenariuszem godziny wychowawczej.

III. Protokół obserwacji lekcji – wzór

PROTOKÓŁ OBSERWACJI LEKCJI

Obserwator ..... Data ..... Czas obserwacji

.....

Cel i przedmiot obserwacji .....

Miejsce ..... (W przypadku lekcji należy określić: która klasa, jaki przedmiot)

Ogólne dane o osobach obserwowanych (np. liczba uczniów w klasie) i sytuacji (np. informacje dotyczące wyglądu sali, sytuacji poprzedzającej obserwację) .....

Czas	Zachowania nauczyciela	Zachowania uczniów	Uwagi obserwatora

Interpretacja i wnioski/ocena lekcji:

IV. Wskazówki do obserwacji i oceny godziny wychowawczej. Przy analizie i ocenie lekcji można uwzględnić następujące kryteria: a) atrakcyjność metodyczną, b) wewnętrzną spójność lekcji, c) dostosowanie aranżacji przestrzeni do treści i metod, d) charakter i jakość kontaktu NA z

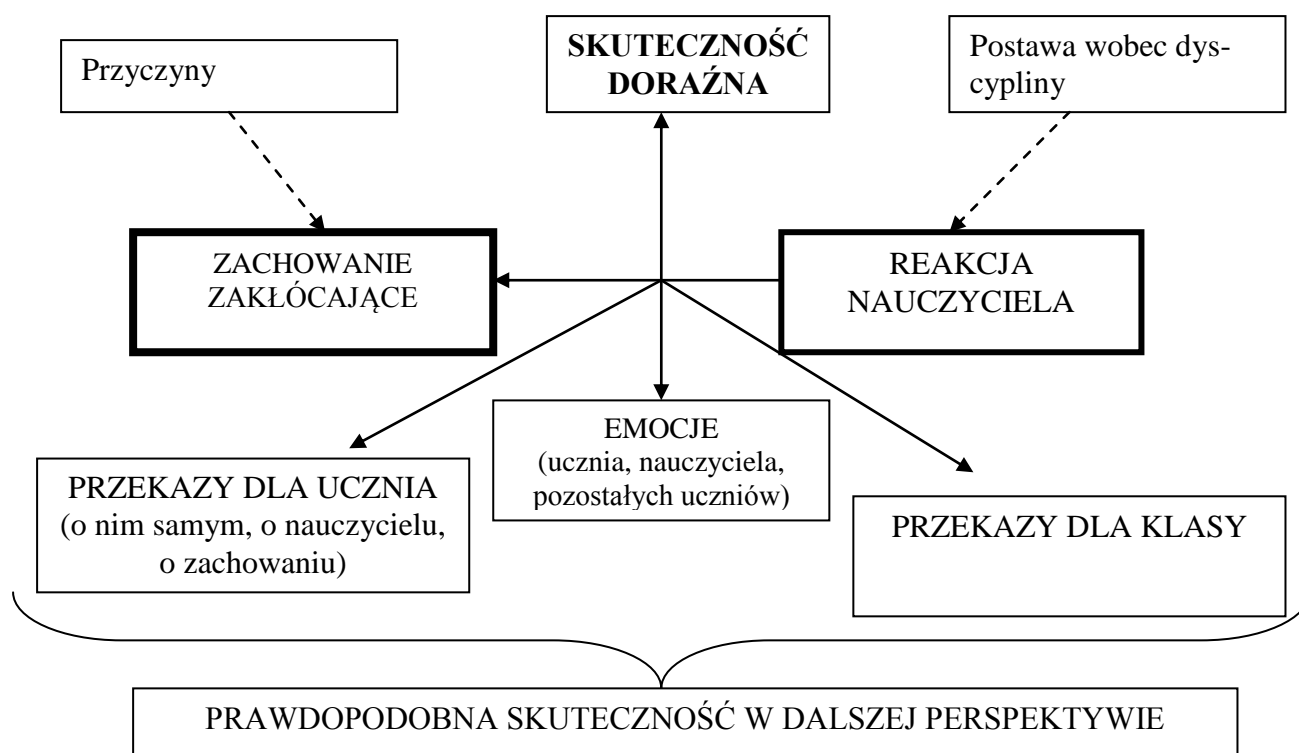

uczniami, e) poziom aktywności uczniów, f) efekty uzyskane przez uczniów/skuteczność, g) osobiste wrażenia i refleksje.

V. Wskazówki do analizy i interpretacji sytuacji naruszającej ład klasowy

ANALIZA I OCENA SYTUACJI INTERWENCJI NA ZACHOWANIA ZAKŁÓCAJĄCE

(Źródło: opracowanie własne D. Pankowska, W: Łukasik I.M., Pankowska D., Ład i dyscyplina na lekcji. W: Pankowska D., Sokołowska-Dzioba T. (red.), Kompetencje nauczyciela przedmiotów zawodowych. Cz.1: Praca dydaktyczna. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2010, s.34-35)

VI. Wskazówki do obserwacji i analizy lekcji pod wybranym kątem

a/Analiza i ocena realizacji zasad uczenia się i motywacji

Realizację zasad na lekcji ST może przeanalizować stosując I lub II sposób postępowania:

Sposób postępowania I (protokół obserwacji według wyżej podanego wzoru)

Proszę przypomnieć sobie wiedzę na temat zasad uczenia się i motywacji. Podczas hospitacji lekcji proszę sporządzić szczegółowy protokół jej przebiegu oraz zachowań NA. Następnie zaraz po zakończeniu obserwacji odnieść zachowania NA do poszczególnych zasad uczenia się i motywacji. W końcowych wnioskach warto napisać, jakie konsekwencje dla uczenia się uczniów i osiągnięcia przez nich celów dydaktycznych miało postępowanie NA.

Sposób postępowania II

Przed hospitacją lekcji proszę przygotować arkusz obserwacyjny, podzielony na rubryki (każda z nich będzie zawierać inną zasadę uczenia się i motywacji) oraz przypomnieć sobie dokładnie, jakie zachowania NA świadczą o przestrzeganiu, a jakie o łamaniu każdej z nich. Podczas lekcji proszę wpisywać w odpowiednich rubrykach tylko te zachowania, które świadczą o przestrzeganiu lub łamaniu poszczególnych zasad (niektóre zachowania mogą odnosić się do więcej niż jednej zasady). Wskazane jest, by po zakończeniu lekcji ST przeanalizował zapiski i wyciągnął wnioski.

b/Wskazówki dla studenta/ki do obserwacji i analizy lekcji pod kątem wykorzystania czasu

Należy zapisywać dające się wyodrębnić jako osobne, następujące po sobie sytuacje na lekcji (np. czynności organizacyjne – sprawdzenie obecności; kontrola wiedzy uprzedniej, np. sprawdzenie pracy domowej, wprowadzenie nowych treści, np. przygotowanie doświadczenia, itd.).

Po zakończonej obserwacji proszę dokonać analizy efektywności wykorzystanego czasu na poszczególne sytuacje.

c/Wskazówki dla studenta/ki do obserwacji i analizy lekcji pod kątem porozumiewania się nauczyciela z uczniami

Analizę komunikowania się NA na lekcji z wykorzystaniem aktywności werbalnej uczniów na lekcji (obserwacja topograficzna).

Wykonując to zadanie należy: a) narysować schemat klasy szkolnej (ustawienia ławek), b) zaznaczyć płeć uczniów w odpowiednich miejscach; c) stawiać symbole (takie jak podane niżej lub inne, wymyślone przez siebie) w odpowiednich miejscach (oznaczających ucznia), w sytuacji, kiedy obserwowany uczeń:

- zgłasza się do odpowiedzi i nie jest pytany;
- +p zgłasza się do odpowiedzi i jest pytany przez NA i udziela prawidłowej odpowiedzi;
- +n zgłasza się do odpowiedzi i jest pytany przez NA i udziela nieprawidłowej odpowiedzi;
- *p jest pytany przez NA mimo, iż się nie zgłasza i udziela prawidłowej odpowiedzi;
- *n jest pytany przez NA mimo, iż się nie zgłasza i udziela nieprawidłowej odpowiedzi;
- #p spontanicznie/samowolnie udziela odpowiedzi prawidłowej;
- #n spontanicznie/samowolnie udziela odpowiedzi prawidłowej.

Przeprowadzając obserwację proszę notować, w jaki sposób NA zachęca uczniów do aktywności. W dalszej kolejności proszę przeanalizować wyniki i sformułować wnioski, zwracając szczególną

uwagę na następujące kwestie: a) jak wielu uczniów było aktywnych, b) co robił NA, aby zaktywizować poszczególnych uczniów, c) czy "sprawiedliwie" obdarzał uczniów swoją uwagą, d) jak doświadczenia z obserwowanej lekcji mogą wpłynąć na zaangażowanie poszczególnych uczniów na następnych lekcjach, itp. Proszę ocenić tę lekcję, a w razie zastrzeżeń - napisać, co NA mógłby zrobić, aby bardziej zaktywizować uczniów.

VII. Wskazówki do miniopracowań dotyczących procesu kształcenia

a/ Miniopracowanie na temat systemu kontroli i oceny stosowanego w szkole

Proszę zebrać za pomocą różnych metod (obserwacje, wywiady i rozmowy, analiza dokumentów, ewentualnie ankieta) jak najwięcej informacji dotyczących praktyki kontrolowania i oceniania w szkole. Warto:

- przeanalizować przyjęte przez NA kryteria oceny, organizację kontroli (częstość, metody, odniesienie do celów edukacyjnych);
- zebrać informacje o tym, jak NA (poszczególni lub w rozwiązaniach stosowanych przez wszystkich) radzą sobie z dylematami oceniania. Dobrze byłoby zapytać, co sprawia NA szczególne trudności (czynniki pomagające - utrudniające ocenianie).
- podczas rozmowy z uczniami dobrze byłoby poznać ich odczucia związane z kwestią kontroli i oceny w szkole. Przykładowo, możemy zapytać, czy są zadowoleni z systemów kontrolowania i oceniania stosowanych przez poszczególnych NA.

b/ Miniopracowanie na temat ładu i dyscypliny na lekcjach

Wskazane jest, aby student/ka, obserwując zachowania uczniów i nauczycieli, zwrócił/ła szczególną uwagę (i dokładnie zapisał/ła) na te zachowania uczniów (rozmowy, hałasy, kręcenie się, wychodzenie z ławek, rzucanie przedmiotami itp.), które przeszkadzają w prowadzeniu lekcji i uczeniu się uczniów.

Proszę postarać się:

- Jak najwierniej zanotować kontekst sytuacyjny takich zachowań (wskaźniki: jakie zachowanie NA poprzedzało wystąpienie kreślonego zachowania u uczniów, jak reagował NA na tego rodzaju zachowania, jak z kolei reagowali na nie uczniowie; jak wielu uczniów było zaangażowanych w te sytuacje - czy były to zachowania raczej pojedynczych uczniów, czy też większej ich liczby; w jakich sytuacjach w klasie i przy wykonywaniu jakich zadań uczniowie najbardziej/najmniej przeszkadzali).

- Porozmawiać z NA na temat: zachowania uczniów sprawiającego im najwięcej kłopotu, czy są zadowoleni z poziomu ładu i dyscypliny na swoich lekcjach, a również jakie działania prewencyjne (z jakim skutkiem) stosują NA, czy są zadowoleni ze swoich strategii radzenia sobie z zachowaniami zakłócającymi itp.

Na koniec należy podsumować wyniki swoich badań i sformułować wnioski.

VIII. Wskazówki do sporządzenia miniopracowań na temat wychowania w szkole

a/Miniopracowanie na temat ukrytego programu szkolnej codzienności

Proszę zaobserwować i przeanalizować różne aspekty działania i efekty ukrytego programu szkoły (ukryte przekazy) dotyczące:

-Przestrzeni (jak wygląda wejście do szkoły, korytarze, dostępność uczniów do pomieszczeń, zakres prywatności, zakres wpływu uczniów na wygląd szkoły).

-Przymusu, przykładowo - na co uczniowie mają/ nie mają wpływu w zakresie:

Proszę zinterpretować zdobyte informacje i wyciągnąć wnioski dotyczące funkcjonowania ukrytego programu w szkole.

b/Miniopracowanie na temat oddziaływania nauczycieli na poczucie własnej wartości uczniów

Chcąc zaobserwować, w jaki sposób NA poprzez swoje zachowania oddziałują na poczucie własnej wartości uczniów warto przeanalizować, zinterpretować te sytuacje a także przedstawić własne wnioski i przedstawić zauważone konkretne przykłady (bez nazwisk) zachowań wzmacniających i obniżających poczucie własnej wartości uczniów (zob. Pankowska D., *Poczucie własnej wartości a wychowanie*, W: Pankowska D., *Pedagogika dla nauczycieli w praktyce. Materiały metodyczne*. Impuls, Kraków 2008, s.242-256).

d/Miniopracowanie na temat działań wychowawcy klasy na rzecz stymulowania rozwoju i integracji grupy.

Obserwując pracę nauczyciela-wychowawcy oraz na podstawie innych badań (analiza dokumentacji, rozmowy z uczniami, z wychowawcą klasy) proszę dokonać pisemnej analizy oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych nauczyciela-wychowawcy ważnych dla procesu integracji grupy - klasy szkolnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na problemy:

- Jaki rodzaj aktywności służącej podnoszeniu jakości wzajemnych relacji uczniów w klasie podejmuje wychowawca?

- Które z możliwych działań (ćwiczenia grupowe na godzinach wychowawczych, wspólne wyjazdy, imprezy klasowe, działania podejmowane na rzecz szkoły lub np. społeczności lokalnej) mających na celu integrację klasy przynosiły najlepsze efekty?

Warto również zapytać:

- Na czym polega i jak przebiega w szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna dziecku odrzuconemu przez innych uczniów?

Proszę porównać informacje na temat integracji klasy uzyskane od wychowawcy klasy z wynikami badań socjometrycznych. Na koniec proszę podsumować wyniki badań i sformułować wnioski.

IX. Wskazówki do miniopracowań dotyczących wspierania uczniów

a/ Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia z trudnościami w nauce/o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Poznając sytuację szkolną ucznia należy wziąć pod uwagę:

- orzeczenie z poradni pedagogiczno-psychologicznej i inne dokumenty (teczka ucznia);
- funkcjonowanie ucznia na lekcjach z różnych przedmiotów;
- rozmowę z nauczycielem o dostosowaniu form pomocy uczniowi;
- analizę dokumentów (zeszyty ucznia i inne prace ucznia);
- wyniki w nauce.

b/ Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia zdolnego

Poznając sytuację szkolną ucznia należy wziąć pod uwagę:

- funkcjonowanie ucznia na lekcjach z różnych przedmiotów (funkcjonowanie psychospołeczne, pozycja w grupie);
- rozmowę z nauczycielem o proponowanych formach aktywności rozwijających zdolności ucznia;
- pozaszkolne sukcesy ucznia (np. olimpiady, konkursy, itp.);
- wyniki w nauce.

Propozycje bibliograficzne:

Arends R.I., *Uczymy się nauczać*, PWN, Warszawa 1994.

Badziukiewicz B., Sałasiński M., *Vademecum wychowawcy. Żak*, Warszawa 2005.

Dudzikowa M., *Pomyśl sobie... Minieseje dla wychowawcy klasy*. GWP, Gdańsk 2007.

Edwards C.H., *Dyscyplina i kierowanie klasą*. PWN, Warszawa 2006.

Gordon T., - *Wychowanie bez porażek w szkole*, PAX, Warszawa 1995.

- Kawecki I., *Wprowadzenie do wiedzy o szkole i nauczaniu*. Impuls, Kraków, 2003.
- Kwieciński Z., Śliwerski B., *Pedagogika. Podręcznik akademicki*, t.2. PWN, Warszawa 2004.
- Pankowska D., *Pedagogika dla nauczycieli w praktyce. Materiały metodyczne*. Impuls, Kraków 2008.
- Pankowska D., Sokołowska-Dzioba T. (red.), *Kompetencje nauczyciela przedmiotów zawodowych. Cz.1: Praca dydaktyczna*. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2010.
- Pankowska D., Sokołowska-Dzioba T. (red.), *Kompetencje nauczyciela przedmiotów zawodowych. Cz.2: Praca wychowawcza*. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2010.
- Polak K., *Kultura szkoły. Od relacji społecznych do języka uczniowskiego*. Wydawnictwo UJ, Kraków 2007.
- Śliwerski B., *Program wychowawczy szkoły*. WSiP, Warszawa 2001.
- Tripp D., *Zdarzenia krytyczne w nauczaniu. Kształtowanie profesjonalnego osądu*. WSiP, Warszawa 1996.

Realizacja zadań wynikających z założeń projektowych jest związana z szeregiem dodatkowych działań, uznanych za wartość dodaną projektu, czyli:

- Stworzenie możliwości odbywania przez studentów/ki praktyki śródrocznej.
- Wdrożenie systemu doskonalenia opiekunów praktyk pedagogicznych. W trakcie szkoleń zapoznano przyszłych opiekunów praktyk z przykładami zastosowania najnowszych teorii i metod nauczania i wychowania w pracy nauczyciela-wychowawcy.
- Wykorzystanie szerokiego wachlarza środków dydaktycznych, w tym sprzętu multimedialnego potrzebnych do przygotowania zajęć.
- Opracowano materiały do niezbędnika dla studentów oraz materiały samokształceniowe dla nauczycieli biorących udział w szkoleniach.
- Nawiązano stałą współpracę ze szkołami, w których studenci będą odbywać praktyki.
- Uruchomienie portalu edukacyjnego, który umożliwi promocję rezultatów projektu zarówno podczas jego realizacji, jak i po zakończeniu. Internetowa platforma edukacyjna – *Praktyki pedagogiczne na WH* umożliwi nauczycielom i studentom wymianę doświadczeń oraz publikowanie autorskich opracowań metodycznych.

